

PROZA

1.) ZGODOVINOPISJE:

a) prvo ali predliterarno obdobje (do 241 pr.n.št.):

- **Faste** - popisi pomembnejših dni, dogodkov - (nastanek koledarja)
- **Anali** - nastanejo iz več fast - letopisi - beleženje nadnaravnih dogodkov, znamenj, pošasti, triumfov, cen žita, itd.
2.St.pr.n.št. - **zbornik analov** v 80 knjigah
- **Libri magistratum** - popisi javnih uslužbencev, njihov delokrog, zgodovinske opombe
- **Kronike** - napisane pod kipi - nezanesljive - pretirano povzdigovanje zaslug prednikov

b) drugo, arhaično ali predklasično obdobje (240-80 pr.n.št.):

- **Analisti** - kronološki pristop k pisanju dogodkov - po vzoru analov
starejši analisti:
 - pisanje na osnovi vpogleda v dostopne vire - verodostojna dela v razlagi dogodkov iz bližnje preteklosti; iz dalnje oviti v legende
 - osnovno vodilo - Rimski pogled na svet - niso objektivni
 - literarna oblika jih ne zanima

Fabij Piktore - prehod iz 3./2. st.pr.n.št.
- zgodovina od Enejevega prihoda v Italijo do konca 2.punske vojne - temelj rimske analistike
- **Annales** v latinščini

Katon Starejši - 234-149 pr.n.št. - ugledna plebejska družina
- poljedelec, vojak v punski vojni, strog & nepodkupljiv politik
- v Rimu se ukvarja z govorništvo v sodnih procesih, nato vstopi v državno službo
- zelo strog cenzor
- želi si padca Karantanije
- vse življenje nasprotnik helenizacije Rima, preganja grške retorje & filozofe - brez uspeha
- izvrsten govornik in pisatelj
- **Izvori (Origines)** v sedmih knjigah - rimska zgodovina od Enejevega prihoda v Italijo do njegovih časov - opiše tudi nastanek pomembnejših italskih mest - veliko geografske in etnografske snovi - vpleta govore, zlasti lastne - ohranjeni le fragmenti
- **De agri cultura** - prvo ohranjeno prozno besedilo rimske književnosti - razprava o poljedelstvu s koristnimi napotki za vsakdanje življenje - recepti za kuhanje, opisi zdravil, verski predpisi, ipd. - napisana brez kakršnegakoli načrta - jezik arhaičen, stil preprost, okoren, brez okraskov
- **Praecepta ad filium** - posvečeno sinu - iz različnih ved (govorništva, poljedelstva, medicine, retorike in naravoslovnih ved) je zbral odlomke, potrebne za izobrazbo častnega Rimljana
- **je prvi rimski zgodovinar in utemeljitelj rimske proze!**
- **2. mlajši analisti:**
 - želijo vzbuditi zanimanje bralcev, zato vnašajo dramatično opisovanje dogodkov
 - preteklost opisujejo s stališča svojega časa, zato so manj verodostojni od starejših analistov
 - prekašajo predhodnike po načinu pripovedovanja in obliki

Valerij Ancijet - **Annales** - nekritično delo - vir za Livijevo zgodovino

Sizena - *Historiae* - opis sodobne zgodovine do Sulovih časov - naredi prehod od analov k pravemu zgodovinopisju!

Sula - 138-78 pr.n.št.

- diktator

-*Commentarii rerum gestarum* v 22 knjigah

2.) GOVORNIŠTVO:

a) prvo ali predliterarno obdobje (do 241 pr.n.št.):

- javni GOVORI
- ni veliko dokumentov
- na pogrebih pomembnih pokojnikov so običajno hvalili njihove zasluge (*laudatio funebris*)

b) drugo, arhaično ali predklasično obdobje (240-80 pr.n.št.):

- govori v senatu, ljudski skupščini in na sodiščih - dobri govorniki
- nima velike umetniške vrednosti, ker slogovno šele išče svojo podobo
- obdobje naravnih govorov - brez teoretične priprave
- govorov ne zapisujejo ali izdajajo

Katon Starejši - v starosti piše pomembnejše govore - ohranjeni le fragmenti

- zanjilno za tedanje govorništvo - okornost, moč in duhovitost
- definira govornika in postavi osnovno pravilo tedanjega govorništva - "*treba je le dobro obvladati obravnavano snov, pa bodo prave besede govorniku kar same prišle na usta*" - govor je popolna improvizacija

- značilen je velik grški vpliv
- delovanje šol grških retorjev (učiteljev govorništva), kjer Rimljani spoznavajo grške govornike - naravna elokvenca se plememiti s teoretično izobrazbo
- v času bratov Grakh se rimsko govorništvo hitro razvija - oba brata sta izvrstna govornika
- pomembnejši govorniki so še: **Gaj Sempronij Grakh**

Mark Antonij - vzdevek *Orator*

Licinij Kras

3.) STROKOVNA LITERATURA:

a) prvo ali predliterarno obdobje:

Zborniki rimskega prava - sem spada *Zakonik na dvanajstih ploščah*